

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik a szünet kivételével havonként kétszer egy íven. Előfizetési ár egy évre 2 frt. fél évre 1 frt. Egyes szám ára 10 kr.

Szerkesztik:
ERNYEI LAJOS és Dr. KOMLÓSSY FERENC.
Kiadó laptulajdonos:
ZELLIGER JÓZSEF.

Az előfizetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a „Népnevelő” kiadói hivatalához Nagyszombat-ba küldendők.

TARTALOM: A nagyszombati vikar. ter. lakó r. k. tanítók egyes. ülése. Dr. Komlóssy Ferenc. — A vallás-erkölcsös nevelés. — Karcolatok az országos tanítói gyűlésről. Zelliger József. — Levelezés. — Pályázatok. — Egyesületi mozgalmak. — Vegyes.

A nagyszombati vikariatus területén lakó róm. kath. tanítók egyesületének középponti ülése.

A f. é. okt. 25-ére hirdetett gyűlést megtartván, miután az egyesületi életre némi fényt vet s miután a „Népnevelő,” több körnek bizalmából hivatalos közeggé promoveáltatott, közöljük az eredményt, megtoldván közleményünket egy-két jóakaratu megjegyzéssel.

Míg egyrészt a hitetlen Tamások nagy számarányáról, a kik az egyet életképességében nem bíznak és így távolmaradásukkal tündököltek, tudomást szerezniük alkalmunk nyílt; másrészt meggyőződünk a felől is, hogy vannak az egyesületnek az eszmétől és igaz lelkesedéstől áthatott bajnokok, akik nem ismerve akadályokat a messze vidékről is megjelentek. Ezek között megemlítjük ft. Aujeszky Ferenc morva-szent-jánosi, és Boltizár Ágost malačka esperes kerületi esperes urakat, mint e kerületek tanfelügyelőit, a kik messze vidékről ide táradtak s kiknek buzgalma üdvös például szolgálhatna a közelben levő, de még mindig álmos vagy hitetlen Tamásoknak. Ott láttuk a gyűlésen ngos Olhauser Mihály kanonok urat, a tanügy ezen régi bajnokát, ft. Mráz István esperes urat, Vég és Janda urakat mint a bazini kör képviselőit, Kossányi radosnai, Szpolcsny nyitra-vezekényi tanító urakat és még számosakat, a kik az egyesületi élet iránt fogékonysággal és ügybuzgósággal

birnak. Mert hiába, nincs mindenkinek érzéke az ilyen ügyszöz és akkor kedve sem lehet. Különben nem itéljük el az elmaradtakat kivétel nélkül, „a kinek nem inge, ne vegye magára.” Hiszen áldozatokat nem kívánhatunk senkitől, nem azoktól, a kik a tanügy iránt épenséggel nem érdeklődnek.

A tárgyszorozat első pontja szerint az elnök jelentést tett a megalakult körökről. Örömmel vettük tudomásul, hogy a vikariatus területén mozognak a népnevelők és körökké alakulnak; de van még egy két kérdés, a hol még a jó szándéknál tovább nem jutottak, pedig már a mártoni liba fogyasztás ideje itt van, de a karcos is élvezhető már és ez szolgáltatathatna némi titulust az össz-jövetelre, mely alkalommal a népnevelésről is lehetne szólni, vagy Pathó Pálként „Hej rá érünk arra még?”

A második pontnál t. i. az elméleti és gyakorlati tétélek illetve pályakérdések kitézésénél ft. Boltizár esperes ur, Regéci és Dr. Komlóssy urak léptek fel indítványokkal, míg hosszabb eszmecsere után abban állapodtunk meg, hogy a II. országos tanítói gyűlés által kitézött tétélek mellett maradunk, melyek következők:

1. A népiskola és a közegészségügy.
2. Az olvasókönyv.
3. Milyen legyen az ismétlő iskolák könyve falun és milyen a városban?
4. A törtek tanítása a népiskolában.

5. A természetrajz tanításának anyaga és módszere a népiskolában.

6. A felnőttek oktatása a magyar beszéd elsajátítása érdekében.

E mellett pedig az egyesület is kitűzött egy pályakérdést, mely így hangzik:

1. Hogyan lehetne a házi ipárt és annak mily nemeit és hol megkedveltetni és áldásosan gyümölcsöztetni?

2. Mennyire lehetne azokat az eszméket a mindennapi és ismétlőiskolákban érvényesíteni?

3. Mennyiben működhetik közre a lelkes és a néptanító a házi ipar megkedveltetése és gyümölcsöztetésénél?

4. Mi az oka, hogy nálunk a házi ipar oly nehezen tud közönségesé és így közjölétünk tényezőjévé válni? Jutalma a legjobb dolgozatnak 3 es. arany.

Felhívjuk egyesületünk tagjait a kik pályázni óhajtanak miszerint, a feldolgozandó tételt velünk idejekorán közölni sziveskedjenek. E közben vettük a nagytapolcsányi kör táviratát, mely következőkép hangzik: „Szives üdvözet az egybegyült kartársaknak, minket legyőzhetetlen akadályok tartották vissza a részvételtől.“ E gyengéd figyelem és loyális nyilatkozat meleg viszhangra talált és mi is megéljenezte igazolva elmaradt kartársainkat. Az irodalmi figyelmű tag megválasztása e. pontnál, Regéci képezdei tanár úr kéretett fel egyhangulag e tisztség elfogadására, minek megtörténtével az indítványok tétele került napirendre.

Dr. Komlóssy az egyesület szervezkedésénél fontos tényezőnek tartja, hogy az szoros összeköttetésben állván az egyesület védnökével — Ő Eminentiaival — utasításait idejekorán ettől vegye; másrészt a tagokat a gyakoribb érintkezés által belsőbb solidaritásba hozza. Az első pontra vonatkozólag ajánlja, szerkesztessék egy Memorandum Ő Eminentiajához, a mely az egyesület eddigi mozgalmairól hü képet nyújtand s Ő Eminentiaját felkéri egyuttal, miszerint cirkulárában utasítsa a lelkes és tanító urakat, hogy ezen egyesületbe belépni köteleességüknek ismerjék.

Felkérendő továbbá Ő Eminentiaja arra, miszerint utasítást adjon, milyen állást foglaljunk a jövő országos tanítói gyűléssel szemben, mert feltéve, hogy abba újra bemegyünk, akkor úgy kell alakulnunk körökké, hogy minden körben ötven tag legyen és eszerint annál több képviselőt küldhessünk az országos tanítói gyűlésbe. Különben úgy hisszük, hogy a „próbaképen“ való bemenetel eléggé meggyőzte a magas püspöki kart, hogy hiába próbálkozunk az „állami“ erővel megbirkózni, és így jobb volna megindítani az orsz. kath. tanító gyűlés szervezését. Felkérjük végre Ő Eminentiaja, hogy a fuvarbér és napi díjra vonatkozólag az illető forumnál lépést tegyen arra nézve, hogy ez a kath. tanítóknak is megadassék, valahányszor gyűlésre mennek, mert míg ez meg nem történik, addig nem számíthatunk, hogy a tanító urak a gyűléseken nagyobb számmal megjelenjenek. A memorandum szerkesztésével Dr. Komlóssy Ferenc egyesületi alelnök bizatott meg.

A második pontra vonatkozólag indítványba hozatott, hogy Nagyszombatban évenként felolvasás-zene-színjáték s táncal összekötött multság rendeztessék, hogy a tagok ez uton is ismerkedjenek egymással és az egyesületi étellel megbarátkozzanak. E célra külön bizottság alakult, melyet csak akkor nevezünk meg, ha kész programmal áll elő.

Dr. Komlóssy Ferenc.

A vallás-erkölcsös nevelés.

(Vége.)

Valljunk színt!

Afrikáról s a többitől fölösleges is szólni, a helyett tekintsünk körül itthon. „Homály borítja népünk származását, miként az utra kitett gyermekét.“ — Mesze-messze földről, Isten tudja honnan, mesés tájakról vetődött ide egy nép, mely a Chronicák szerint vért ivott, vérrel esküdött, külön Istent imádott, a kard a harc

Istenét. Maroknyi nép volt, pusztított, háboruskodott, ide-oda vándorolt és folytonosan fogyott. Vajjon, mi tette a népet nemzetté s az általa lakott helyet országgá?! A krisztusi hit szelleme, melyet a hármás bérc övezte, négy folyam szelte földön első sz. királyunk honosított meg. Mivé lett volna nemzetünk a kath. keresztény hit szelleme nélkül? Látjuk az egykor hatalmas Ozman birodalom sorsát, — ki van fölötte mondva a halálos ítélet. A hatalmas Hunnok, Avarok sorsát nagyon röviden mondja el a történelem; rólunk még rövidebben szólna.

Ma-holnap a hon alkotásnak ezeréves ünnepét akarjuk megülni. Igen is lesz amagyar e hazában. S hogy „annyi balszerencse közt, — oly sok vizzály után“ él nemzet e hazán, azt egyedül a keresztény religió szelleme által megszentelt keresztény erkölcsnek, keresztény művelődésnek köszönhetjük. — És a felvilágosodást, népművelődést, népnevelést száján hordozó szédelgés most akarja a hitközönyösséget, vallástalanságot, ezt a phylloxerát, ezen — minden erkölcsöt megölő pestist beoltani nemzetünk szívébe, lelkébe! „Oroszlánokkal megharcolánk, és most a tetvek egyenek-e meg?!“ keresztények vagyunk? tiltakoznunk kell; hazafiak vagyunk? tiltakoznunk kell! Igen, tiltakoznunk kell minden ilyen, — a nemzet erkölcsét, életét romboló szédelgés ellen! Ne hagyjuk magunkat elámitani — „felvilágosodás“, „haladás“, „nemzeti nevelés“, „hazafias nevelés“, s több ily esattanós jelszavakkal. A keresztény szellemű nevelés mindent, de mindent megad, mindent átölel, mit az Isten, az emberiség, az egyház, a haza, a király, a nemzet, az állam, a család, az ész, a vallás, a törvény, a tudomány kívánhat. Egyedül azt nem adja meg, a mire a szédelgés számít. — Azért „ki kell hát bontani azt a zászlót, hadd lobogjon fönnen szabadon;“ ragyogó betűkkel írjuk rá jelszavunkat: Keresztény szellemű nevelés! Igen, keresztény szellemű nevelés, mert egyedül a Krisztus szelleme által áthatott műveltség-

ben, egyedül a keresztény szellemű nevelésben van erő, élet, fennmaradás; minden másban csak romlás és halál.

Azonban most veszem észre, hogy úgy tettem, mint az az országos képviselő, ki minden beszédét azzal kezdte, hogy: rövid leszek; de mégis megbőjtölte volna a „tisztelt ház“ tagjait, ha azok nem voltak volna eléggé szellemdúsak — megszökni a — folyosóra. Most már komolyan félek, hogy értekezésemnek azon egyetlen jó oldala sem lesz meg, — a rövidség. Azért tehát összeszedem nagyon is terjeszkedni akaró vitorláit rövidre tervezett értekezésemnek és a lehető legrövidebben felelek egy közönséges és általánosan ismert állításra.

Uton, utfélen hallhatjuk, hogy „a művelt embernek nincs szüksége religióra; nincs szüksége hitvallásra.“ — Hát kinek van szüksége a vallásra? A műveletlen embereknek? De hiszen — a vallástalan ember nem is lehet művelt ember! tehát épen a vallástalan ember a műveletlen ember, s így szüksége van a religióra. — Egy kitünő férfiú mondá: „A vallástalanság, — a hitetlenség nem bűn, hanem szerencsétlenség.“ Olyan szerencsétlenség, sőt nagyobb, mint a vakság, mert lelki vakság; mint a süketség, mert lelki süketség; mint az elmetompasága, mert az egész lélek nyomorultsága. Aztán — hol van az a mérték, a mely szerint meglehetne mérni, — hol azon ítélő bíróság, a mely megtudná határozni azon fokát a műveltségnek, mely a religiót már fölöslegessé — szükségtelessé teszi?! Vagy hol van ember mai napság, — ki magát nem tartaná eléggé műveltnek? Hiszen, a mi műveltségünkön egy későbbi század mosolyogni fog, s műveltségünkkel való henevészünkön, mint éretlenségen, vagy nyegleségen szánakozni fog Vagy a művelt embernek nincsenek kötelességei Teremtőjével szemben?

A művelt ember, az igazán művelt lelkű ember a legvallásosabb is. Hibázhat, tévedhet a legbölcsebb is, de vallástalan, hitetlen, istentagadó nem lesz soha, soha!

mert mihelyt azzá lenne, kétségbe kellene vonni vagy műveltségét, vagy eszének józanságát. — Csak hogy nem minden tudós, vagy ugynevezett tanult, olvasott, „intelligens“ ember egyuttal művelt ember is, mert a műveltség nem a sok ismeretben, tehát csupán az ész pallérozottságában áll. Az ész az emberi léleknek csak egyik része. Az igazi műveltség az ész, szív és akarat egyenlő képzettségében, tehát a valódi igaznak, jónak, szépnek ismeretében, szeretetében és gyakorlásában áll. A tanult, képzett elméjű ember képes lehet minden gazságra, de a művelt lelkű ember, a kinél nem csupán az ész, hanem a szív és akarat egyarányt ki van művelve — soha! Az igazán művelt ember hasonlít az Istenhez, képmása az Istennek; a pusztá felvilágosodás nagyon hasonlatos e szó értelmével: „Lucifer.“ A hit, a religió szükséges minden embernek, legyen gazdag vagy szegény; legyen hatalmas, nagy ur vagy szegény tanító; tudós vagy tudatlan. „A szegénynek drága kincs a hit, tűrni és remélni megtanít; s neki, míg a sír rá nem lehel mindig tűrni és szenvedni kell.“ A szegénynek az élet ezer és ezer küzdelmeiben egyetlen bátorítója, erősítője, vigasztalója a hit. — A gazdag csak úgy, mint a szegény ki van téve az élet különféle küzdelmeinek, a kísérteteknek. A gazdagot a hit tanítja meg, hogy hogyan használja a girát, mely neki adatot; a hit tanítja meg, hogy szegény felebarátja is ember, s hogy a szegény nem azért van a világon, hogy a gazdagot szolgálja, végre pedig a gazdagnak is szól az, hogy „hit nélkül lehetetlen kedvesnek lenni az Istennél.“

Az alattvalót a hit kegyelme erősíti a kötelességek teljesítésére, a békesség türesre; a hit tanítja a törvény iránti tiszteletre, az engedelmességre. — A hatalomban levő nagy ur sok hatalommal rendelkezik, és a hatalommal szemben a törvényes jog, az igazság is semmi, ha a lelkiismeretet nem tartja ébren, nem vezérli

a hit szava. — „A bölcsesség kezdete az Ur félelme.“ Az Ur félelme nélkül nincs bölcsesség; míg ellenben az, ki az Urat féli, kevés tudomány mellett is bírja a bölcsesség kezdetét. — Mindnyájunknak szükséges a hit; az Istentől kiváltsággal az iránta való kötelességek teljesítésére nézve — nem bir senki. Hit nélkül, Isten félelme nélkül nem lakhatik az emberi szívben sem felebaráti szeretet, sem hazaszeretet, sem áldozatkészség, sem önzetlenség, semmiféle erény, csak önzés, haszonvágy, anyagiasság. — Szép a haladás, nagyon szép; de csak a jóban való haladás. Igen is, haladjunk, de csak a jóban. Az ismeretközléssel, az ész pallérozásával tartson lépést a szív és akarat nemesítése is. De erről majd máskor. Jelszavunk legyen tehát: Keresztény szellemi fejlődés.

Szentgyörgyi Ferenc.

Karcolatok

az országos tanítói gyületről.

(Vége.)

IV. Az augusztushó 25-én megtartott ülés néhány perccel félkilenc előtt vette kezdetét. Az eddigi ülések, egy-kettőt kivéve, elég zajosan folytak és végződtek, a maihoz azonban egy sem volt hasonlítható s én azt bátran eszeveszett ülésnek nevezhetem, mert a liberális táborban határozottan eszeveszettség volt észlelhető.

Az előülő belátván, hogy a mai ülésnek, mely a maga nemében utolsó is volt, több tárgya volna, melyeket elintézni lehetetlen, s meghallgatván e tárgyban két felszólalót, az olvasókönyvek szerkesztéséről szóló tétel levétetett a napirendről. Ez után jelenté, hogy az utazási költségek és napidíjak kifizetésével s elszámolásával lesz elfoglalva, az előülői tisztet tehát az alelnöknek adta át. Ez elfoglalván az előülő székét, a szervezeti szabályzat vétetett tárgyalás alá. A javaslat felolvasottnak nyilvánított és az általános tárgyalás megnyitott. Egyik elvtársunk felszólalásában az

iskolát és az egyházat mint egymástól el nem választhatókat említvén, máris ezért zaj, nem áll, eláll, csöngetés, fenyegetés, nem lehet, nem igaz stb. s végre szó elvonás volt a jutalma, mert álláspontunkat igen helyesen és bölesen védte; pedig két nappal előbb (aug. 23) azt mondta az előülő, hogy „van szólásszabadság, s ha valaki a tárgyhoz szól, bármi véleményen legyen is, szabadon nyilváníthatja véleményét. Méltóztassanak a szólót megcáfolni, de méltóztassanak a szólót egyszermind meghallgatni.“ „Ha akarom vemhes, ha akarom nem vemhes.“

Zajjal vette kezdetét, zaj között általánosságban elfogadtatott s részletes tárgyalás alá bocsáttatott a javaslat.

A fület még annyira nem sértő zaj között letárgyaltatott — a 3. első §, a 4. §-nál a felszólaló azt mondá, hogy „egy szálig itt állunk és nem engedünk semmit, midőn a mi iskolánkra rá akarják fogni a vallástalanságot.“ Ezen pont mélyen sértett meg bennünket katolikusokat, azonban a liberálisok élénk helyeslésével találkozott. Pedig mi mindig fogjuk előttük a vallástalanságot hangsúlyozni. Hát nem vallástalanság az, midőn egy zsidó tanító a kath. tanulókat vezeti a templomba???! Felszólalt kath. vezérünk, higgadtan, komolyan beszélt, nem ragadtatta el magát holmi frázisokba, minden szó nyomós érv, semmi célzás, meglátszott minden arvonásánál és taglejtésénél a kath. tanfőúr; de hiába! ennek a seregnek nem imponálnak érvek, nem higgadság, nem szép beszéd, ezeket csak a kilátásba helyezett aranyhegyek képesek féken tartani. Az igazságosságra, meg méltányosságra hivatkoztunk, hisz ők semmi áron sem akarják a hitelemzőket meg lelkészigazgatókat szakembereknek elismerni s mint nem szakfőúriak nem is választhatók az orsz. tanítói gyűlésre. Pedig hányan ültek ott, a kik a népiskolát csak gyermekeikből és ministeri rendeletekből ismerik; de ezek már tanfőúriak, ugy-e? Ha cherubok és seraphok jönnek le az égből, ezek sem lettek

volna képesek a liberálisokat rábaszadni.

A nyugtalanság tetőpontját érte. Névszerinti szavazást kértünk. Sokan voltunk följegyezve; az előülő kért, álljunk el a szótól, mi nem hajoltunk. Csöngetnek, lármáznak, fölugrálnak, járnak, kelnek, kiabálnak, érthető szót nem hallani, futnak az előülőhöz, bugnak, zugnak. Mi névszerinti szavazást kértünk.

De hát miért kértünk mi katolikusok névszerinti szavazást? Először azért, mivel a felállásból nem volt kivehető a többség; (az elnök persze rendesen rámondta saját inye s kedve szerint a határozatot,) de ha lett is volna többség a liberálisok táborában, ha 20-án kívánják (mi 35-en voltunk) a névszerinti szavazást, az előülőnek ezt teljesítenie szigorú kötelessége; másodsor meg azért kívántuk a névszerinti szavazást, mivel ismerni akartuk azokat a tollatlan kétlábu állatokat, kik Judás módjára az Uristent is megtagadják. Száz meg száz torokból, mint vezénylő szóra, kiabáltak: eláll, eláll!

„Semmi szín alatt ezt megengedni nem szabad, történjék bármi, különben veszve vagyunk“ hangoztatták sokan az előülő fülébe. A liberálisok eszeveszetten dörömböltek, az előülő rendreutasított s a gyűlésnek felfüggesztésével fenyegetőzött. Senkisémet juthatott szóhoz. Az ügyrend 32. §-a alapján újból kívántuk a névszerinti szavazást. Hiába. Az előülő nem juthatott szóhoz, a liberálisok dörömböltek, az előülő a fület sértő zajban kért, hogy „ezen nagyon is méltányos óhajunktól sziveskedjünk elállni.“ Nem állunk el! Soha!“ Csöngetnek, lármáznak, kiabálnak, nem használ, a lárma nöttönött. Végre felszólalt mellettünk Péterfy s kérte az elnököt, hogy kötelességünk teljesíteni kívánságunkat. Ez sem használt. Hivatkozás történt, hogy a 32. § meg van sértve. Mind hiába. Ezen éktelen zaj s felbomlott rend között az előülő is fejét vesztette, nem tudja kire hallgasson a rá rohantak közül s kimondja: „E zajban tanácskozni lehetetlenség lévén, kénytelen

vagyok az ülést 10 percre felfüggeszteni “ Ebből elképzelheti a szives olvasó, milyen láрма lehetett az. Az iskolás gyermekeknek legnagyobb lármája ehhez képest halottai esendnek nevezhető bátran.

A szünet alatt volt lőtás-futás, tanácskozás, csakhogy bennünket katolikuskokat a retirálásra birjanak. Egyike-másika oda nyilatkozott, ezt saját füleimmel hallottam: Elvagyunk veszve, ha a névszerinti szavazást megengedjük, én elhagyom a termet, semhogy szavaznék; kenyerem kedvesebb előttem, mint a szervezetnek 4-ik §-a. Elhiszszük, szivesen! De mi viszont megismertük volna a báránybörbe öltözött farkasokat.

Ezen botrányos eljárás után a katolikusokkal szemközt, magyarázgatni kezdte nekünk (a szünet után) a szegény előülő tatár az ügyrend 31. és 32. §-ait. Történt még szóváltás, végre kijelenti az elnök, hogy „a névszerinti szavazás előtt fejenként való összeszámlálást kellett volna kérni, de miután fejenként való összeszámlálást nem kértek, azért is folytatni fogjuk a tárgyalást.“ Megtörtént. A kath. képviselők legnagyobb része velem együtt elhagyta a termet, mivel ilyen igaztalansággal és önkényes eljárással az annyira gyűlölt Bach-korszakban sem találkoztunk.

Leírtam, a miket tapasztaltam, nem nagyítottam, de nem is kicsinyítettem, s ha mégis ellentéttel találkoztak volna soraim, az azon szemüvegnek tulajdonítandó, melyen át néztem az eseményeket s miképen fogtam fel azokat, azaz: a leírt benyomást hagyták lelkemben.

Összegezzük a mondottakat! Véleményem szerint a képv. tanítógyűlés eredményével megelégedve, s ha vannak sérelmek, amint csakugyan vannak, ne mondjunk le a reményről.

Az idő a legjobb orvos. Ami nevezetesen bennünket katolikusokat illet, ez lecke legyen reánk nézve, hogy jövőre jobban szervezkedjünk; mivel ha bennünket úgy talál a III. orsz. tanítói gyűlés, ak-

kor sem fogunk zöldágra vergődhetni. Hol kell megkezdeni a szervezkedést? Akár fogják nyíltságomat félremagyarázni, akár nem, mint ezt az „Egyetértés“ elég tapintatlanul tette, megmondom. „A társadalom bajai, valamint a test betegségei nem orvosolhatók anélkül, hogy azokról nyíltan ne szóla'ánk“, mondja Stuart Mill, s azért megmondjuk mi is. Ott, hol a kath. tanítóegyesületek régóta működnek, ott találunk egy compact testületet, mely mindenben egyöntetűen jár el, egy eszme, egy terv vezérli őket a célhoz, azok egy test s egy lélek. Ezt pedig az által érjük el, ha a nmlt. magyar püspöki kar elaborátumának: „A magyarországi latin- és görög szertartású róm. kath. egyházmegyei tanfelügyelői hivatal szervezete és a tanfelügyelő hatásköre“ az „Utasítás“-sal (127—136. lap) tényleg életbe léptetjük, különben egyöntetűségről nálunk szó nem lehet. Példa rá a kalocsai egyházmegye. Láttuk mint lelkesedtek ott a tanítók Kubinszky-ért és lelkesednek a segédtanfelügyelőért, a derék Petrovác-ért, ezek u. i. az egyház megye iskoláit rendre látogatják, a tanítók ügyeit bajait meghallgatják, s a hol csak lehet, segítenek is. Több helyütt apathia ütötte fel fejét a kath. tanügy iránt. Ezt mi legjobbantudjuk, midőn a tanítók elüljáróik önkénykedéséről nálunk panaszkodnak, midőn halljuk, hogy X kerületben már 3 év óta nem tartottak tanácskozmányt; midőn az amugy is csekély tanítói jövedelmeket rövidítik; egy nyomorult tanítói állomás jövedelméből 2 állomást rendszeresítenek stb.; kihez menjenek panaszra közvetlen elüljárói ellen? Nálunk kath. nincsen összetartás, nincsen kapocs közöttünk, mely bennünket a kitartásra buzdítana. Tanügyi lapjaink (3) teszik, de kevesen olvassák. A tanítóegyesületek is előmozdítják az összetartást; de sokan idegenkednek ezektől is, s ellenszenvvel viseltetnek irántok, ha esetleg világi tanfériak léptették életbe stb.

Ha többé nem is veszünk részt az orsz. tanítógyűléseken, még akkor is szükségesnek tartom a fenti intézkedéseknek életbeléptetését. Mindazonáltal szerény vé-

leményünk az, hogy minden körülmények között vegyünk azokon részt, még akkor is, ha a nmlt. püspöki kar által elvben elfogadott orsz. kath. tanítógyűlés egybehivatnék. Az országgyűlési ellenzék szintén részt vesz a gyűléseken, s néha egy-egy kívánságát még is keresztül hajtja. Mi kath. is te gyünk így.

Föltártam a „sajgó sebeket“, s ki a sebeket nem látja, nem érzi, vessen reám követ; törje el fejem fölött az ítélet pál-cáját — s megnyugszom.

Végül. Az I. orsz. kath. tanítói nagygyűlés eszméjét — habár nem új — szívesen írjuk alá; óhajtjuk azonban, hogy a III. és következő orsz. tanítói gyűléseken is megjelenjünk, nehogy reánk mondassák, hogy idegenkedünk tőlük. Mi katolikus tanítók jogosan mehetünk oda; s viszont őket mi is mint vendégeket szívesen látandjuk közöttünk. Isten velünk!

Zelliger József.

Levelezés.

A vajkai szigeteken, hol sem a vajkai kath. hitközség, sem a polgári község vagyoni ereje nem engedte, hogy 120 kath. gyermek számára népiskola állíttassék, az állam állított föl iskolát, úgynevezett állami elemi iskolát, melynek ünnepélyes megnyitásáraól kívánunk ez úttal közlést tenni.

Tekintetes Molnár László felsőcsallóközi járás szolgabírája és gondnoksági elnök üdvözölvén a jelenlevőket, előadta, hogy a nmlt. vallás és közoktatásügyi Minster ur 1883. évi szept. 12-én 28285 sz. leiratában a szigeti állami iskolához tanítóvá Timaffy Endre tejfalusi községi tanítót nevezte ki, kit azonnal be is mutatótt. Ere felolvastott a kinevezési okmány, minek megtörténte után a gondnoksági elnök beigtatá hivatalába a kinevezett tanítót és felszólítá, hogy tegye le az esküt. A tanító a hitet letette s ezt aláírta. Most a gondnoksági elnök a következő kenetteljes intelmet intézte az új tanítóhoz: „Tanító ur letette a hitet, hogy hivatalát lelkiismeretesen betölti. Ugy hiszem, maga is meg van arról győződve, miszerint a nevelés célja szent, nagy és sokféle annak haszna, megbecsülhetetlen annak érdeme: de csak úgy, ha jól intéztetik. A tanító, ki életét e szép, de rögös pályához kötötte, iparkodni fog kerüljön az bármely lemondás és áldozatba, hogy annak megfeleljen. Midőn valaki arra szánja el magát, hogy kised vagy serdülő növendékek szellem

erkölsi vezetését elvállaja, szükség, hogy bensőleg áthatva legyen, hivatalának és teendőinek fontossága, magasztossága, mondhatnám szentségétől. Ha a tanítóban hiányzik a nevelői ihlettség, lelkesülés, az bizonyos lehet, hogy fáradságának gyümölye előbb fog megféggedni, mint megérni; ő egy sírásó, ki folyton temet. Az oly iskolában, hol a tanító hivatalát nem szereti, és azt pusztán kenyérkeresésnek nézi, hogy megéljen; ha hiányzik nála egy nemesebb szempont, hogy a közjónak használjon, ott az idő haszon nélkül vesztegettetik el. A ki kalauznak ajánlkozik, annak jártasnak kell lenni az uton, melyen mást vezetni akar. Az olyan tanító, ki elegendő hivatás és kötelességérzet nélkül akarja megfutni tanítói pályáját, elégedetlen lesz önmagával és vele mások, kevés jó mellett sok rosszat eredményez, ront inkább, mint épít. „Milyen a tanító, olyan az iskola“ tartja a közmondás. A tanító legyen vallásos és szilárd erkölcsű ember, magaviselete tiszteletet gerjessen mindenütt; mert hivatása nincsen az iskola falai közé zárva. Magáról meg ne feledkezzék, ha akarja, hogy mások tartsanak valamit felőle. Elvei egyezzenek életével, különben szörnyű ellenmondásba keveredik, és nevetségessé lesz. Az iskola ott virágzik legjobban, hol annak a nép barátja, ez pedig iskolának barátja, melynek tanítóját tisztelni és szeretni tudja. E szép intelem után mely a szent ügyért lángoló szívből fakadhatott, a beiktatott tanító megígérte, hogy legfőbb kötelességének ismeri: a gondnokság és szülők várakozának teljesen megfelelni és lelkének legjobb meggyőződése szerint az iskolások szellem erkölsi nevelését eszközölni.

A tanító átköltözésének napját és módját, illetőleg azt határozta a gondnokság, hogy a vajkai és keszölesési előljárók szept. 23-án szállíttatják el a Dunáig a tanító podgyászat, a Dunán át pedig a szigetiek gondoskodnak az át- és beszállításról.

A tanév okt. 1-jén kezdődik, abban állapotott meg a gondnokság, — tanszerek hiányában — hogy jegyzőkönyvileg azon alázatos kéreessel járul ngos Roth József kir. tanácsos és pozsonymegyei tanfelügyelő urhoz, miszerint a kilátásba helyezett tanszerekkel minél előbb megörvendeztetni kegyeskednék, hogy a tanítás fenakadás nélkül történhessék.

Ennek kapcsán T. Molnár László gondnoksági elnök és szolgabíró ur komolyan és erélyes szavakkal felszólítá az elöljárókat, hogy a tankötelesek névsorát a tanítónak átadván, a felmerülő iskola mulasztások körül a legnagyobb szigorral járjanak el és a tanítót hivatala körében támogatni kötelességüknek ismerjék.

A tandíjtól a legszegényebb szülők mentendőek csak fel.

Végre a gondnokság elhatározta, hogy a szülők nevében az iskola létesítéseért legforróbb háláját kifejezendő, köszönő feliratot intéz ugy a Minister Ó Nagyméltóságához, mint a megyei tanfelügyelő és kir. tanácsos urhoz, egyszersmind jegyzőkönyvileg

fejezi ki elismerét T. Molnár László urnak, nemcsak azért, mert az iskolateltet nagylelkűleg ő ajándékozta, hanem, mivel az iskola létesítése körül elévülhetetlen érdemei vannak, ki semmi fáradságot nem kimélt, hogy iskolát létesítsen a szigeten, hol hosszú időn át, meg voltak fosztva az iskola jó téteményétől. Adjon Isten sok ily férfit hazánknak. Vajka, 1838. szept. 24. Morvay Lipót, gondnoksági tag és jegyző. —

Pályázatok.

— Vágselyén a II. rendes tanítói állomás megürült, pályázati határidő november 6-ika. Fizetése 328 frt., 24 köbméter tűzifa és szabad lakás. A kérvények ft. Jakab János ker. esp. urhoz nyújtandók be Negyedre. — Köpösdön szintén üresedésbe jött a tanítói állomás 300 frt fizetéssel és lakás élvezetével. Az állomás rögtön elfoglalható. Probszt Dénes, köpösd plebánosa, a Sz. sár jeles rend lovagja. — Úrméncen (Nyitra-megye), segédtanítói állomásra lehet jelentkezni azonnal. Fizetése 100 frt, teljes ellátás és tisztességes lakás.

Egyesületi mozgalmak.

A morva-szentjánosi esp. kerület tanítói f. é. szept. hó 20-án körré szervezkedtek. Elnök: Aujeszky Ferenc plebános s tanfelügyelő esperes, alelnök: Kubica János búrsgyörgyi, jegyző: Weinwurm Pál kuklói, pénztáros: Ozábal Antal morvaszjánosi, könyvtáros: Gasparik István búrsgyörgyi tanító urak. Naggyűlési képviselők s központi bizottsági tagok: Liebenberger dközpéteri és Lupták József bikszárdi tanító urak. Ezen körben van az egyesületnek 8 pártoló tagja. — A jökeői esperesi kerület tanítói és lelkészei f. é. és hó 3-án körré alakultak és az „orsz. kath. tanítói segélyalap“-nak rendes tagjaivá mindannyian lettek. Éljenek!

A szomolányi egyházkerületnek tanítói körré alakultak f. é. szept. hó 26. Elnök: Jedlicska Pál szomolányi egyházkerületi esperes-tanfelügyelő s felsődiósi plebános, alelnök: Vatzulik Tamás, nádasí, jegyző: Jahelka János binyói, pénztáros: Vidulich Ambrus losonci tanító urak.

Örömmel vettünk tudomást arról, hogy a szomolányi esp. e. kerületnek derék tanfelügyelője egy db. es. kir. aranyat tűzött ki pályadíjjal azon tanító részére, ki a következő pályakérdést helyesen fejté meg: Irassék meg egy — nyomtatott fél ivre terjedő értekezés, melyben elméletileg és gyakorlatilag bebizonyítandó, miszerint az elemi népiskolában a nevelés el nem választható az oktatástól, s hogy — a nevelésnek alapja a vallás levén — az elemi népiskolának vallásos jellegűnek kell lenni. Ezen kerület

tanítói nagy lelkesedéssel fogadták az „Orsz. kath. néptanítói segélyalap“ eszméjét s egyhangulag az alap támogatásához járulni nyilatkoztak.

Egyesület a katolikus lapok terjesztésére alakult — Düsseldorfban. Alapszabályok: 1. §. Az egyesület célja: katolikus lapokat és folyóiratokat tömegesen terjesztetni. 2. §. Az egyesületbe való belépés bejelentés nélkül, tagsági jegy nélkül, díj fizetése nélkül, csupán egyszerű akarat elhatározás által történik. 3. §. Mindenki, aki az egyesülethez csatlakozik, ez által kötelezi magát: A vendéglőkben és szállókban, hol megjelenik, katolikus lapot követelni; 2. utazás közben legalább egyszer katolikus lapot vásárolni; 3. ismerőseinek családjában ajánlani és sürgetni a katolikus lapok és folyóiratok tartását. — 4. §. Az egyesület feloszthatatlan. Ez az egész; ezt könnyű megtenni minden katolikus embereknek; nem jár semmiféle anyagi áldozattal. Különösen ajánlatos a magyarországi katolikusoknak.

V e g y e s.

— A radosnai egyház kerület ez évi tanítói gyűlése alkalmából az országos kath. segélyalapról adakoztak, Szpolecsny János gyűjtése: Kochányi János n-rippényi tanító 30 kr. Kossányi Mihály felső attraki, 20 kr. Kossányi Flór radosnai, 20 kr. Vavrínee Mihály úrményi, 20 kr. Csernák Gyula n-bodoki, 20 kr. Hargasz Rezső pásztfői, 20 kr. Bliszka Antal pereszlényi, 35 kr. Blaskovich Rezső alsó-ludányi 30 kr. Reskó Márton felső-merasici 20 kr. Roek Nándor sárfői 30 kr. és Sz. J. vezekényi tanító 35 kr. összesen: 2 frt 70 kr. Mit ezennel nyugtázunk.

— Pozsonymegyének derék tanfelügyelője, Róth József kir. tanácsos ur önga f. é. és hó 22—28. bezárólag Nagyszombatváros népokt. intézeteit látogatta. A kath. fiu népiskolát kiemelte, melyben a tanítási mód, fegyelem, tanítók képzettsége és tanadatlanszorgalma, nemkülönbön a tanulóknak a magyar nyelvben jártassága fölött teljes megelégedését fejezte ki. *) Buzgó tanfelügyelők a városunk népokt. intézeteire vonatkozó törzskönyvi (200 rovatú) adatokat a hely színén maga állította össze s dolgozta fel. — Az utóbbira az a megjegyzésünk, hogy a törzskönyvnek illetően összeállítás, eltekintve a borzasztó fáradsággal járó gyűjtési adatoktól, háladatlan munka, mely már csirájában is hamis; mi csak csodálkozásunknak adunk kifejezést, hogy egy rovatokat rágó középponti tanfelügyelő bele tudta ugratni a nmlt. vallás és közokt. m. kir. Ministeriumot, ilyen minden hálát kizáró költséges és fáradságos munka végrehajtására Prosit!

*) Ezen elismerő kifejezést szóról szóra idéztük. A szerk.